

Reformationen og katekismus

Katekismus Updated er genudgivet og www.katekismusinspiration.dk er lanceret i forbindelse med reformationsjubilæet i 2017. Men hvilken betydning havde katekismus for reformationen?

Af Carsten Hjorth Pedersen, daglig leder af Kristent Pædagogisk Institut

Reformationen blev indledt, da Martin Luther i 1517 slog sine 95 teser mod afladshandelen op på kirkedøren i Wittenberg. Derfor fejrer vi 500 året for reformationen i 2017.

Men hvilken sammenhæng er der mellem reformationen og *Luthers lille Katekismus*? Det er et relevant spørgsmål når denne hjemmeside, der lanceres i jubilæumsåret 2017, er bygget op omkring *Katekismus Updated*, der er en revideret udgave af *Luthers lille Katekismus*.

Forløbere for katekismus

Da Luther i 1517 slog de 95 teser op på kirkedøren i Wittenberg vidste han af gode grunde ikke, at han havde indledt reformationen. Men det stod meget hurtigt klart for ham, at den nye erkendelse, som han havde gjort, måtte få følger for oplæringen i den kristne tro.

Allerede i 1516/1517 holdt Luther katekismusprædikener over *De ti Bud* og *Fadervor*. Som et resultat af disse prædikener blev der i 1518 udgivet en forklaring til *De ti Bud* og i 1519 en forklaring til *Fadervor*. I 1520 blev disse to forklaringer suppleret med en forklaring til *Trosbekendelsen*.

Fra 1522 indgik disse tre forklaringer som en fast del af en bønnebog, der udkom i flere oplag. Denne bønnebog blev i meget høj grad reformationens andagtsbog.

Katekismen eksisterende altså på en måde helt fra reformationens spæde begyndelse, selv om den endnu ikke hed "Katekismus". De tre forklaringer fik en central placering i de nye lutherske menigheder i løbet af 1520-erne. Men vi skal helt frem til 1527/28, før arbejdet med at udgive *Luthers store og lille Katekismus* blev sat i værk.

Behovet var enormt

Baggrunden var en større visitationsrunde i de lutherske menigheder, der afslørede store mangler i lægfolkets – og præsternes – viden om den kristne tro. Luther skriver bl.a. sådan: "Hjælp, kære Gud, hvor har jeg dog set megen jammer. Den jævne mand ved overhovedet intet om den kristne lære, særligt i landsbyerne, og desværre er mange præster næsten helt uegnede og unyttige til at undervise".

Arbejdet med *Den lille Katekismus* begyndte i december 1528 og blev afsluttet i marts 1529, så det gik hurtigt, da behovet for oplæring var enormt. Katekismus udkom først som plakater, senere som en lille bog. Den bar titlen: *Den lille katekismus for vanlige præster og prædikanter*. Senere kom der over hvert led i katekismus til at stå: "Således som en husfader letfatteligt skal lære sin husstand dem". Så det var altså en lille bog til brug i både kirken og hjemmet.

Oversat til dansk

I 1532 blev *Luthers lille Katekismus* oversat til dansk. Så da reformationen blev gennemført i Danmark i 1536, var *Den lille Katekismus* allerede tilgængelig, og den blev det især efter, at den navnkundige biskop og professor Peder Palladius oversatte den på ny i 1538.

Herefter blev *Luthers lille Katekismus* lærebogen i den kristne oplæring i Danmark de næste ca. 400 år. Efter konfirmationens indførelse i 1739 blev *Luthers lille Katekismus* udgivet med forklaringer først af Erik Pontoppidan, senere af N.E. Balle og af C.F. Balslev. Den sidste udkom i løbet af 105 år i 340 oplag.

Så *Luthers lille Katekismus* fik enorm betydning ikke alene for reformationens indførelse i Danmark, men også for dens videreførelse, så Danmark er et land, der har været stærkt præget af evangelisk-luthersk tro.

Katekismus Updated

Udgivelsen af *Katekismus Updated* – og de dertil knyttede materialer på denne hjemmeside – er et forsøg på at videreføre denne stærke tradition. Sådant som Luthers første udgaver var rigt illustrerede, er der også udgivet en version af *Katekismus Updated* med flotte fotos.

Katekismus Updated er mellem 2006 og 2017 blevet trykt i 16.000 eksemplarer, hvilket er et relativt højt udgivelsestal for en kristen bog i dag.